

1.ชื่อวิทยาศาสตร์ : Combretum quadrangulare Kurz.

2.ชื่อเรียกเป็นทางการ : Bushwillows, Combretums

3.ชื่อภาษาท้องถิ่น : สะแกนา (ภาคกลาง),แก (ภาคอีสาน,อุบลราชธานี) แพง(ภาคเหนือ),
จองแซ่/จอนแซ่(แพร่),ซังแก(ปราจีนบุรี-เขมร)

4.ชื่อวงศ์ : COMBRETACEAE

5.ถิ่นกำเนิดและลักษณะทางภูมิศาสตร์ : สะแกเป็นพืชที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศ

อินเดียแล้วมีการกระจายพันธุ์เข้ามายังพม่าและภูมิภาคอินโดจีนในประเทศไทย , ลาว , กัมพูชา , มาเลเซีย , อินโดนีเซีย ฯลฯ มักพบตามที่โล่ง หรือตามเขาหินปูนเตี้ยๆ ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลไม่เกิน 250 เมตร ส่วนในประเทศไทยพบว่าสะแกเป็นพันธุ์ไม้ที่มีในประเทศมานานมากแล้วโดยสามารถพบได้ตามป่าละเมาะทั่วไป ป่าเต็งรัง หรือริมธารน้ำชายป่า หรือตามริมถนน , ในท้องนา รวมถึงที่รกร้างทั่วไป

6.การกระจายพันธุ์ : เตรียมแปลงเพาะชำ อยู่ในร่มไม้หรือกลางแจ้งก็ได้ ขนาดกว้างประมาณ 1 เมตร ความยาวตามความเหมาะสม (ความยาว 1x10 เมตร จะเพาะกล้าไม้ได้ประมาณ 20,000 ต้น)แล้วลงทราย รองพื้นบางๆ ประมาณ 2 ซม.แล้วพรมน้ำปรับพื้นแปลงเพาะชำให้เรียบ ส่วนการเตรียมเมล็ดสะแกก่อนเพาะชำ ให้นำเมล็ดสะแกแช่น้ำประมาณ 1 คืนแล้วแกะเปลือกออก นำเมล็ดสะแกที่แกะเปลือกแล้ว หว่านลงบนแปลงเพาะชำแล้วโรยทรายทับบางๆ (พอให้เมล็ดสะแก) นำหญ้า/ฟาง แห้งโรยทับบางๆ และรดน้ำเช้า – เย็น ประมาณ 7 – 10 วัน ต้นอ่อนจะเริ่มงอกเป็นต้นกล้าเล็กๆ จากพื้นดินต้นอ่อนที่ออกเป็นคู่ที่ 2 – 3 แล้วนำไปเพาะเลี้ยงในถุงชำ นำกล้าสะแกที่ได้ไปปลูกในฤดูฝน เมื่อไม้ได้อายุประมาณ 2 – 3 ปี ก็สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้

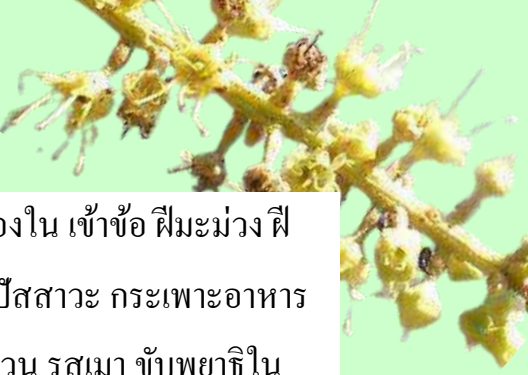

ทั้งนี้ในการเก็บเมล็ดสะแก ให้เก็บไว้ในที่ร่ม เปิดปากถุงโดยไม่นำไปตากแดด เพราะจะทำให้เมล็ดแห้ง ฝ่อและตายไป และควรเพาะชำเมล็ดสะแกที่แก่ลงแปลงเพาะชำโดยเร็ว เพื่อป้องกันการเสื่อมสภาพ

7. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : สะแกจัดเป็นไม้ยืนต้น สูง 15-20 เมตร เปลือกต้น

มีสีเทานวล กิ่งอ่อนเป็นสันสี่มุม ส่วนต่างๆของลำต้น มีขนเป็นเกล็ดกลม ต้นที่มีอายุมากบริเวณ โคนลำต้น พบหนามแหลมยาว แข็ง ใบเป็นใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม แผ่นใบรูปไข่กลับหรือรูปไข่กลับแกมขอบขนาน กว้าง 3-6 เซนติเมตร ยาว 6-15 เซนติเมตร ปลายมน หรือเว้าเป็นแอ่งตื้นๆ ขอบใบเรียบ หรือหยักเป็นคลื่นเล็กน้อย โคนสอบแคบไปยังก้านใบ ก้านใบสั้น เนื้อใบหนาเป็นมัน ผิวใบทั้งสองด้านมีเกล็ดสีเงินหนาแน่น ใบมีสีเขียวสด ผิวใบด้านบนบนสาขามีดอกมีขนาดเล็ก สีขาวหรือเหลืองอ่อน ออกเป็นช่อที่ซอกใบ และปลายยอด แบบช่อเชิงลด ยาว 4-5 เซนติเมตร ไม่มีก้านดอก ช่อหนึ่งมีดอกเล็กๆจำนวนมาก กลีบเลี้ยง โคนเชื่อมติดกันเป็นรูปกรวยปลายแยก 4 กลีบ สีขาวอมเหลือง กลีบดอก 4 กลีบ สีขาวอมเหลือง รูปไข่กลับ ปลายมน หลุดร่วงง่าย เกสรเพศผู้มี 8 อัน เกสรเพศเมีย มีรังไข่เหนือวงกลีบ ผลเป็นผลแห้ง ขนาด 1-2 เซนติเมตร รูปไข่ มีครีบ 4 ครีบ มีสีน้ำตาลอมขาว เมล็ดมีสีน้ำตาลแดง รูปกระสวย มี 4 สัน ตามยาว

8.สรรพคุณและการใช้ประโยชน์ : มีการนำสะแกมาใช้ประโยชน์ต่างๆ เช่น

ชาวบ้านในชนบทมักจะเอาต้นสะแกนาไปทำฟืนและใช้เผาถ่านกันมาก เพราะแก่นของต้นสะแกมีความแข็งแรงมาก และเนื้อไม้มีค่าคาร์บอนสูง จึงให้ความร้อนสูงและให้ไฟแรงและยังมีการใช้ผลดิบนำมาแช่กับน้ำไว้ให้วุ้นหรือควายกินเป็นยาขับพยาธิได้ สำหรับสรรพคุณทางยาของสะแกนั้น ตามตำรายาไทยระบุว่า เมล็ดแก่ มีรสเมาเบื่อ ขับพยาธิเส้นด้าย พยาธิไส้เดือน ในเด็ก แก้กษามานขโมย มะเร็ง คุชตะโรคใบแก่ รสฝาดเมา แก้พิษปวดเมื่อยตามร่างกาย แก้ไข้ แก้บาดแผล ปรุงเป็นยารักษา มะเร็งภายในต่างๆ ใบอ่อน รสฝาด รักษาแผลสด แก้บิดมูกเลือด ใบ แก้ปวดเมื่อยตามร่างกาย ต้นรสเมา แก้โรคหนองใน แก้แผลในที่ลับ แก้อาเจียนเป็นเลือด แก้กามโรคเข้าข้อออกดอก ปรุงเป็นยารักษาฝีมะเร็งภายในต่างๆ กระพี้ รสเบื่อร้อน แก้คันทวารเด็ก ขับพยาธิเส้นด้าย เมล็ดแก่ รสเบื่อเมา ขับพยาธิ

ไล่เดือน พยาธิเส้นด้ายในเด็ก แก้ซาง ดานขโมย แก้कुตทะราด แก้มะเร็ง ราก รสเมา ปรุงเป็นยาแก้กามโรค หนองใน เข้าข้อ ฝีมะม่วง ฝี่
ต่างๆ แก่น้ำเหลืองเสีย แก้พิษไข้เซื่องซึม ฆ่าพยาธิ ปรุงเป็นยาแก้ไข้ค้อน ไข้ลาม มะเร็งตับ ปอด ลำไส้ กระทบะปีศาจ กระทบะอาหาร
แก้ไข้สันนิบาต ผอมแห้ง แก้วรัตติดวง ผอมแห้ง แก้เสมหะ แก้อาเจียนเป็นเลือด แก้ตมูกเลือด ขับพยาธิ ทั้ง 5 ส่วน รสเมา ขับพยาธิใน
ท้อง แก้ซางดานขโมย พุงโรก้นปอด อุจจาระหยาบ เหม็นคาว แก้ฝีตานซาง

แหล่งอ้างอิง

1. https://www.disthai.com/17105198/%E0%B8%AA%E0%B8%B0%E0%B9%81%E0%B8%81?fbclid=IwAR0p5a9ej4zWrPnO-eFyc7tFicPFPQ_3L9TQ_hcm2sPx4GDpWijPQqw-Cno
2. http://www.fca16mr.com/webblog/blog.php?id=1741&fbclid=IwAR3Kla8xYNhNMzljv_W9WqnHKYTrmE89_WvIHDo29d2IFeqm44wsYnG4gP0
3. https://sites.google.com/site/classmarkm2/sakae-na?fbclid=IwAR3Jf2JL-d3BFaTAD_m-c7AaKkW7HnZ8QoRSt-WeLFtI8PKeSeeo0hkPHq8

